Mycket i sorgen är gemensamt

Det är i juni 2020. Coronapandemin har spritt sig över större delen av världen och den nigerianska författarinnan **Chimamanda Ngozi Adichie** inleder sin lilla bok *Anteckningar om sorg* med följande rader:

”Varje söndag startar min bror i England det Zoom-samtal som har blivit vår bullriga karantänritual: två syskon ansluter från Lagos, tre av oss håller till i USA och mina föräldrar, som ibland ekar och sprakar, kopplar upp sig från släktens hemstad Abba i sydöstra Nigeria. Den 7 juni var pappa där. Eller egentligen var det som vanligt bara hans panna som syntes i bild eftersom han inte hade koll på hur man håller telefonen i ett videosamtal.”

Det blev den sista kontakten som ”pappas dotter” hade med sin far, den berömde förste professorn i statistik i Nigeria, som hade nått en ålder av drygt 90 år. En framgångsrik och berest man, som hade överlevt kriget i Biafra på 1960-talet för att sedan studera i England, och därefter i USA där han under många år även skulle undervisa på olika universitet, innan han flyttade tillbaka till sitt hemland Nigeria.

Chimamanda Ngozi Adichie levde vid denna tid i USA och var prisbelönt författarinna bland annat för sin bok *En halv gul sol* om kriget i Biafra. Hon hade planer på att intervjua sin pappa om vad han upplevt under sitt liv för att få ytterligare underlag till nya böcker. Men 10 juni kom så den värsta dagen i hennes liv.

”Eftersom jag älskade pappa så mycket – så vildsint, så ömt – har jag någonstans i bakhuvudet alltid fruktat den här dagen. Men lugnad som jag var av hans relativt goda hälsa hade jag trott att vi hade tid på oss.”

Hon gjorde samma misstag som många andra av oss. Vi skjuter upp de där viktiga samtalen till imorgon. Och sedan till i

övermorgon. Det slutar med att vi har missat den där kommunikationen som hade kunnat hjälpa oss att sörja klart efter att den oundvikliga döden inträffar. Det blir en ofullbordad kommunikation. Men, kanske utan att Chimamanda vet om det, startar hon sin sorgebearbetning genom att anteckna vad hon upplever och sina minnen från barndomen.

Det första steget vid en sådan bearbetning är att man måste ta in och förstå att personen ifråga är död. Men omgivningen försvårar detta genom att de inte vill prata om döden. Chimamanda skriver:

”Jag skyggar för kondoleanserna. Folk vill vara snälla, de menar väl, men den vetskapen gör inte orden mindre taggiga. ”Frånfälle.” Det är en favorit hos nigerianerna, men för mig väcks något mörkt och förvridet. ”Beklagar din fars frånfälle.” Jag avskyr ”frånfälle”. ”Nu har han funnit ro”, skänker ingen tröst utan blir ett hån som omvandlas till smärta.”

Hon fortsätter: *”Sorgen är inte flortunn*, *den har massa, tyngd, och är ogenomskinlig. Den väger mest på morgnarna, efter sömnen: ett blytyngt hjärta, en envis verklighet som vägrar ge med sig. Jag kommer aldrig att få träffa pappa igen. Aldrig någonsin.”*

Sorgeprocessen försvåras ytterligare av den pågående coronapandemin och trots att den nigerianska traditionen säger att en begravning bör ske så fort som möjligt förhindras detta i och med att flygplatserna är stängda och begravningen sker inte förrän i oktober. Hela fem månader efter faderns död. Och som Chimamandas kloka mamma uttrycker det: *”Efter begravningen kan såren börja läka.”*

Chimamanda Ngozi Adichies bok är liten till formatet och bara på drygt nittio sidor. Det gör den lättläst men inte lättviktig. Den innehåller många fina ord och visdomar och ger mig också en hel del ny kunskap om landet Nigeria.

Text: Peter Roth
Författarporträtt: Manny Jefferson

Anteckningar om sorg
Albert Bonniers förlag
Chimamanda Ngozi Adichie
Översättare: Niclas Hval

Förutom sina tidigare böcker – En halv gul sol, Lila hibiskus, Det där som nästan kväver dig och Americanah – har Chimamanda Ngozi Adichies gett ut två små och kortare feministiska manifest – Alla borde vara feminister och Brev till en nybliven förälder – bägge i liknande format och layout som Anteckningar om sorg.